

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Disputatæ Dicuntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

1 Vtrum solius Dei sit proprium esse vbique.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

nulla est proportio, cū distet in infinitū. ergo intellectus creatus diuinam essentiam videre nō potest.

¶ 2 Præ. Plus distat spiritus increatus ab intellectu creato, quā spiritus creatus a sensu: sed sensus nō potest cognoscere spiritum creatum. ergo nec intellectus creatus spiritum increatum.

SED CONTRA est, **EXO. 33.** Gregorij. Fuere nōnulli q̄ Deū dicerēt et̄ ī illa regione dissimilitudinis in claritate sua cōspici, sed in natura minime videri, quos nimirū minor inquisitionis subtilitas fecellit. Neq; n. illi simplici & incommutabili essentiae aliud est claritas, aliud ē natura, sed ipsa ei natura claritas, ipsa claritas natura est, & ita essentia Dei videbitur a beatis.

RESPON. Dicendū, q̄ necesse est ponere diuinā essentiam videri a beatis. Beatitudo. n. est vltima perfectio rationalis nature. Nihil autem est finaliter p̄fectum, nisi attingat ad suum principium secundum modū suum: quod ideo dico, quia ad principium, qd̄ est Deus, attingit aliquid dupliciter. Vno modo, per similitudinē quod est cōe omni creatura, quā tantum habet de perfectione, quantum cōsequitur de diuina similitudine. Alio modo, per operationem vt̄ præmittatur ille modus qui est Christo singularis. sin̄ unitate personæ. Dico autē per operationē, in quantum rationalis creatura cognoscit & amat Deū: & quia anima immediate facta est a Deo, ideo beata esse nō poterit, nisi immediate videat Deū. c. absq; medio, quod sit similitudo rei cognitæ, sicut species visibilis in pupilla, vel in speculo, non autem absq; medio, quod est lumen cōfortans intellectū, quod est d̄ lumē gloriæ, de quo in Psal. 35. dicitur. In lumine tuo videbimus lumen: hoc autem est per essentiam Deum videre. Vnde in hoc ponimus beatitudinem rationalis creaturæ, quod Deum per essentiam videbit: sicut philosophi, qui posuerunt animas nostras fluere ab intelligentia agente, posuerunt vltimam felicitatem hominis in continuationem intellectus nostri ad ipsam.

AD PRIMUM ergo dicendū, q̄ proportio dupliciter d̄r. Vno modo proprie, s̄m qd̄ importat quēdā determinatū excessum, & sic proportio requiritur inter intellectū & intelligibile ad hoc, q̄ sit cognitio cū cōprehensione, qualiter diuina essentia nunquā videbit̄ ab intellectu creato. Alio modo d̄r cōiter pro qualibet habitudine, & sic infinitū pōt h̄re proportionē ad finitum, si sit perfectio eius, vel aliqua huius habitudinē habeat ad ipsum, & talis p̄portio sufficit ad hoc quod intellectus noster videat diuinā essentiam attingendo, non comprehendendo.

AD SECUNDUM dicendū, q̄ obiectio illa p̄cedit de distantia secundū proprietatē naturæ, nō solū secundum rōnem cognitionis. Nā spiritus creatus nō est sensibilis, sed spiritus increatus est intelligibilis.

Finit quodlibet decimum.

INCIPIT QVODLIBET VNDECIMUM.

QUESTIO PRIMA.

ARTICVLVS I.

Utrum solius Dei sit proprium esse vbiq̄.

QVAESITVM fuit de Deo, de angelis, & hominibus. De Deo vero quæsitum fuit de immensitate ipsius, de cognitione eius, & de prædestinatione. Circa immensitatem vero Dei

quæsitum fuit, utrum solius Dei sit proprium esse vbiq̄. Ostendebatur q̄ non. Numerus. n. est in rebus numeratis: sed cōstat q̄ omnes partes vniuersi sunt numeratae. ergo numerus est in omnibus partibus vniuersi, & sic videtur quod sit vbiq̄. non est ergo solius Dei proprium esse vbiq̄.

¶ 2 Præ. Vniuersale est quod est vbiq̄ & semper: sed vniuersale non est hoc quod Deus. ergo nō est proprium solius Dei esse vbiq̄ & semper.

¶ 3 Præ. Substantia spiritualis excedit corporalem: sed hoc qd̄ d̄r esse vbiq; pertinet ad substantiā corporalem, quia in solis corporalibus est pprie assignare locū. ergo multo magis esse vbiq; pertinet ad substantias spirituales, & sic v̄ q̄ nō sit solius Dei propriū.

¶ 4 Præ. Ad commendationē terreni regis p̄tinet q̄ possit gubernare et̄ in absentia sua regnā: sed Deus est cōmendabilior omni rege. ergo v̄ q̄ et̄ cōpetat sibi ad suā cōmendationē q̄ gubernet totū mūdū, vel aliquas partes in absentia sua per providentiam, & sic non v̄ q̄ sit Dei proprium esse vbiq̄.

¶ 5 Præ. Constat q̄ quadam dicuntur Deo esse propinqua, & q̄dam remota, & quāto magis sunt remota, tanto magis sunt corruptibilia: non autē possent dici aliqua propinqua, & aliqua remota si Deus esset vbiq̄. ergo videtur quod Deus nō sit vbiq̄.

¶ 6 Præ. Dato q̄ tota machina mūdialis esset unū corpus cōmū, constat q̄ illud corpus esset vbiq;: non ergo est solius Dei proprium esse vbiq̄.

CONTRA. Ambr. p̄bat Spiritum sanctū esse Deū, q̄a est vbiq;: sed si esse vbiq; non esset solius Dei proprium, ratio sua non valeret. cum ergo rō h̄mōi valeat, videtur q̄ sit solius Dei proprium esse vbiq̄.

RESPON. Dicendū, q̄ spiritualia dicuntur esse in loco, non quidē p̄ contactū magnitudinis, sed virtutis, & ideo s̄m rōnē virtutis cuiuslibet rei spiritualis oportet nos loqui de loco in quo est. Virtus autē Dei est infinita, q̄ quidē infinitas apparet quantum ad duo. Primo, quia nō solum excedit creaturas, quæ sunt, fuerunt, & erunt, sed et̄ oēs quæ possunt imaginari. ergo Deus non solū est in illis q̄ sunt, fuerunt, & erunt, sed et̄ in illis q̄ possunt imaginari esse. Secūdo, quia virtus Dei simul & semel in omnibus operat, & in singulis s̄m propriū modū rerū, & iō esse vbiq; proprie acceptū, soli Deo cōpetit: alijs autē rebus cōpetit esse vbiq; improprie. Vnde distinguit̄ modus quo Deus est ubique, & quo aliæ res quibus aliquo modo cōpetit esse vbiq̄. Nam h̄mōi dicitur esse ubique, quia sunt tātum in his quæ sunt, & præsentia sunt: Deus autem non solum in his quæ sunt, sed et̄ in imaginatis, & in præteritis, & futuris.

¶ Itē. Aliæ res non sunt vbiq; sicut in loco vno, sed sicut in diuersis locis: sed Deus ita est vbiq; q̄ est in quolibet & in toto, q̄a eius virtus habet efficaciam nō solū in id qd̄ est cōe uniuerso, sed et̄ in id quod est proprium vniuiq; rei particulari, & ideo est in omnibus sicut in vno loco, & sicut in pluribus, qd̄ est pprie esse ubique. Vnde cum hoc modo solus Deus sit ubique, solius Dei est propriū esse ubique.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod numerus nō est in rebus numeratis sicut in loco, sed sicut accidens in subiecto.

¶ 2 Præ. Vnus numerus, licet sit in omnibus numeratis sicut unica essentia, non tamen est in qualibet parte, quia non quælibet pars numeratur eodem numero. Item. Numerus nō est omnino unus, sed multitudo quadam: Deus autē est in rebus per virtutem suam, & in singulis operatur, ut dictum est.

AD

51. q. 2. ar. 3.
6. re. q. 10. ar.
16. 4. c. 3. p.
q. 7. ar. 1. c.
& q. 13. ar.
10. 9.

D. 46.

D. 166.

c. & ad 3. ar.
71. c. 1. & o.
pus 3. 4. 197

3. par. q. 3. ar.
11. c. 2. & 4. o.
& 1. d. 37. q.
8. o.

AD SECUNDVM dicēdū, q̄ vniuersale dr̄ esse vbiq; & semper magis p̄ remotionē, q̄ p̄ positionē. Nō enim dicitur vbiq; esse & semper, eo q̄ sit in omni loco, & in omni tempore, sed quia abstrahit ab his quæ determinant locum, & tempus determinatum: & præterea, vniuersalia non sunt substantia.

AD TERTIVM dicēdū, q̄ substantia spiritalis excedit corporalem excessu dignitatis naturæ, sed non in virtute agendi: immo videmus q̄ multæ substantiæ spirituales habent determinata corpora, in quibus agant, sicut anima rationalis corpus humanū.

AD QVARTVM dicēdum, q̄ si rex non est vbiq; p̄ totum regnum, est ex defectu regis terreni p̄ circūscriptionē suæ substantiæ. Deus autē cum sit incircūscriptus, est vbiq;: & tñ si non esset vbiq;, nihilominus gubernaret oīa prouidētia sua. Vnde in rege terreno non esse præfens est ad defectum, sed quod gubernet in absentia est ad commendationē. Deus autē & vbiq; est, & omnia gubernat.

AD QVINTVM dicendum, q̄ h̄mōi distantia & propinquitas creaturarum ad Deum non est s̄m locū, sed secundum similitudinem & dissimilitudinem. Nam illa quæ magis assimilantur Deo, dicimus esse sibi propinquiora: quæ vero magis recedunt a similitudine ipsius, dicimus esse sibi remotiora.

AD SEXTVM dicendum, q̄ dato q̄ tota machina mundiālis esset unū corpus cōtinuū, non tñ p̄ hoc posset imaginari q̄ esset vbiq;, sed in uno loco tantum, quia totum illud, in quo esset, acciperetur pro uno loco, & sic non attingeret quodlibet particulare, quod esse ubique completitur in sua ratione.

QVÆSTIO II.

ARTICVLVS II.

Vtrum Deus cognoscat malum per bonum.

CIRCA cognitionem vero Dei quærebatur, vtrum Deus cognoscat malum per bonū, & videtur quōd nō, quia cognoscere vnum per aliud pertinet ad defectum cognitionis: sed in diuina cognitione nullus potest esse defectus: ergo videtur quōd Deus non cognoscat malum per bonum.

¶ 2 Præ. Cognoscere vnum per aliud est in cognoscendo discurre: sed in diuina cognitione non est discursus: ergo cum cognoscere malum per bonū sit cognoscere vnum per aliud, videtur quōd Deus non cognoscat malum per bonum.

¶ 3 Præ. Quicquid Deus cognoscit, cognoscit per essentiam suam: sed malum nec est effectus diuinæ essentia, neque est ei oppositum, ut dicit Aug. ergo v̄ quōd Deus non cognoscat malum per bonum.

¶ 4 Præ. Philosophus dicit in 3. de aīa, q̄ intellectus qui semper est in actu, non cognoscit priuationē: sed intellectus diuinus est semper in actu. ergo &c.

¶ 5 Præ. Oē qd̄ cognoscit, cognoscit p̄ aliquā similitudinē in ipso cognoscitē existentē: sed malū nō h̄t aliquā similitudinē in Deo. ergo Deus non cognoscit malū p̄ aliquod bonum quod in eo existat.

SED CONTRA est, quod Aug. dicit, q̄ malum cognoscitur secundum quod ab ipso bono discordat.

RESPON. Dicēdū, q̄ ppria cognitio vniuscuiusque rei est s̄m qd̄ cognoscit p̄ propriā rōnē. In cognoscibilibus autē quædā sunt q̄ habent rōnē propriā absolutā, ut homo & lapis, quorū ppria rō nō dependet ex alio. Quædam vero sunt quæ nō habēt propriā rōnē absolutā, sed ex alio dependen-

tem, sicut est in reatiuis, & priuatiuis, & in negatiuis, quorum ratio d̄pendet ex ordine quem habēt ad alia: nam ratio cæcitat̄is non est absoluta, sed dependens. in quātum habet ordinem ad visum cuius est priuata. Cū ergo Deus animam cognoscat secundum proprias rōnes. dico q̄ illa, quorū ratio est absoluta, cognoscit absolute, & nō per aliquod aliud. Illa vero, quorum est dependens, & in ordine ad alia, cognoscit secundum ordinem ad illa, ex quibus dependent. Cum ergo ratio mali non sit absoluta, sed dependens, in quantum. s̄ discordat a bono creato, cognoscit malum secundum ordinem ad bonum, secundum quod scilicet discordat ab ipso bono.

AD PRIMVM ergo dicendum, quōd in illis quæ habent rationem absolutam, est ad defectum cognitionis cognoscere vnum per aliud, sed non in illis, quorum ratio est ad aliud, vt dictum est.

AD SECUNDVM dicēdū, q̄ cognitio discursiua est cognoscere vñ cognitū per aliud cognitum absolute: sed cognoscere vnum incognitum, per aliud cognitum ad quod ordinatur, non est discurre cognoscendo, & hoc modo cognoscitur malum.

AD TERTIVM dicendum, q̄ licet malum non sit oppositum diuinæ essentia, tñ est oppositum effectui diuinæ essentia. Nam bonū increatum nō habet malū oppositum, sed bonis effectibus, qui causantur a bono increato, opponitur malū, & in quantum discordat ab eis effectibus cognoscitur.

AD QVARTVM dicēdū, q̄ illud habet locū in illo intellectu, qui cognoscit res per adæquationem & species suas, & iste modus cognoscendi non est in Deo, qui cognoscit omnia per essentiam suam.

AD QVINTVM dicendum, q̄ licet malum non habeat aliquam similitudinē in Deo, tamen oppositum mali, id est, bonum creatum, habet similitudinē in Deo, sicut in causa sua: & ita bonum cognoscitur per seipsum, malum vero per bonum.

QVÆSTIO III.

ARTICVLVS III.

Vtrum prædestinatio imponat necessitatem.

CIRCA prædestinationē quæbat, vtrū p̄destinatio imponat necessitatē, & ostēdebat q̄ sic. Cōstat. n. q̄ p̄destinatus omnino saluatur: sed hoc non est, nisi necessariū esset p̄destinatum saluari, videtur ergo quōd p̄destinatio necessitatē imponat. ¶ 2 Præ. Ad Rom. 9. dicit Apostolus. Nō est volentis, neque currentis, sed misericentis Dei. ergo v̄ quicquid est de salute, sit ex sola p̄destinatione diuina, & ex nullo alio: & sic v̄ necessitatē imponere.

CONTRA, Augustinus dicit. Qui creauit te sine te, non iustificabit te sine te.

RESPON. Dicēdū, q̄ p̄destinatio certitudinē habet, & tñ necessitatē nō imponit. In p̄destinatione. n. tria sunt cōsideranda, quorū duo præsupponit ipsa p̄destinatio. s̄ p̄sentia Dei, & dilectio, & voluntatē, qua vult p̄destinatū saluare: & tertium est ipsa p̄destinatio, qua nihil aliud est q̄ directio in finē, quē vult Deus rei dilectæ. Quodlibet autē horū triū certitudinem habet, & tñ necessitatem non imponit. Et q̄ p̄sentia diuina certitudinē habet patet. Deus. n. cognoscit res nobilioris modo, quā nos cognoscamus. Nam cognitio nostra est in tempore, & ideo inuitus noster respicit res secundum rationem temporis. s̄ p̄sentia, præterita, & futura, vt cognoscat præterita vt p̄terita. p̄sentia vt p̄sentia, futura vt futura, & certitudinaliter. Cognitio vero

Tex. co. 20.